"Održivi razvoj turizma Koprivničko - križevačke županije"

Botak, Jelena

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:984756

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

«Dr. Mijo Mirković»

JELENA BOTAK

ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE

Završni rad

Pula, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

«Dr. Mijo Mirković»

JELENA BOTAK

ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE

Završni rad

JMBAG: 0303084937, redovita studentica

Studijski smjer: Management i poduzetništvo

Predmet: Gospodarstvo Hrvatske

Znanstveno područje: Područje društvenih znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Opća ekonomija

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Kristina Afrić Rakitovac

Pula, rujan 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Jelena Botak, kandidatkinja za prvostupnicu poslovne ekonomije, smjera Management i poduzetništvo ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

_____

U Puli, _____, 2021. godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, Jelena Botak dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom **"ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE"** koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ 2021. godine

Potpis

_____

SADRŽAJ

1. UVOD 1

2. KONCEPCIJA ODRŽIVOG TURIZMA 2

2.1. TRI NAČELA ODRŽIVOG RAZVOJA TURIZMA 3

2.1.1. Ekološka održivost 4

2.1.2. Socio - kulturološka održivost 5

2.1.3. Ekonomska održivost 5

2.2. RAZVOJ ODRŽIVOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ 6

3. KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA 8

3.1. Odabrana obilježja 8

3.2. Razvoj županije kroz povijest 10

3.3. Gospodarstvo Koprivničko - križevačke županije 12

3.4. Zaštićeni dijelovi prirode 15

3.5. Kulturna baština 25

3.6. Obilježja razvoja turizma 27

3.7. PORA 29

4. ODRŽIVI TURIZAM KOPRIVNIČKO – KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE 31

4.1. Projekti poticanja održivog turizma 31

4.1.1. „Promicanje održivog razvoja prirodne baštine Općine Legrad“ 31

4.1.2. EUQUALEN – Podizanje Europske kvalitete kulture u pristupu poduzetništvu u Koprivničko - Križevačkoj županiji 31

4.1.3. INVEST PRO – “Poticanje kapitalnih ulaganja u prekograničnom području Mađarska – Hrvatska” 32

4.2. Manifestacije poticanja održivosti 33

4.2.1. Podravski motivi 33
4.2.2. Renesansni festival 34
4.2.3. Picokijada 35
4.2.4. Križevačko veliko spravišće 36
4.2.5. Pisanica od srca 37
OSVRT NA DOSADAŠNJE I BUDUĆE MOGUĆNOSTI RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA U RAZMATRANOJ ŽUPANIJI 39
5. ZAKLJUČAK 40
LITERATURA 42
POPIS SLIKA 44
POPIS TABLICA 45
POPIS GRAFOVA 45
SAŽETAK 46
SUMMARY 46

1. UVOD

Masovni turizam ima brojne nedostatke poput zagađenja, prenapučenosti, uništavanje ekosustava, utjecaj na kulturu lokalnog stanovništva. Kao alternativa masovnom turizmu u posljednje vrijeme sve je češći održivi turizam koji naglasak stavlja na zaštitu i odgovorno korištenje prirodnih i kulturnih resursa. Važna komponenta održivog turizma jest zadovoljenje čovjekovih potreba, ali s naglaskom na očuvanje resursa za nadolazeće generacije. Planiranje održivog turizma trebalo bi uvažavati prava i potrebe domaćeg stanovništva, životnog stila i kulture, raspoloživih resursa (osobito neobnovljivih resursa), itd.

Tema ovog završnog rada je održivi razvoj turizma općenito koji se kasnije u radu primjenjuje na sedamnaestu po veličini županiju u RH - Koprivničko-križevačku županiju. Cilj rada je analizirati utjecaj održivog razvoja na već spomenutu županiju te proširivanju već dosadašnjeg znanja o održivom razvoju i njegovoj primjeni.

Ovaj završni rad se, pored Uvoda i Zaključka, sastoji od četiri poglavlja.

U drugom poglavlju rada definira se pojam održivog razvoja turizma te se navode i objašnjavaju tri temeljna načela za realizaciju održivog razvoja turizma. Također, spominje se i održivi razvoj turizma u Republici Hrvatskoj. U trećem poglavlju upoznaje se Koprivničko-križevačka županija krenuvši od administrativne podjele i stanovništva, geografskih čimbenika te povijesnim razvojem županije. Nadalje, opisuje se gospodarstvo, zaštićeni dijelovi prirode, kultura i kulturna baština te turizam i održivi razvoj iste. Posljednje poglavlje detaljnije opisuje održivi turizam već spomenute županije. Navode se i prikazuju brojni projekti i manifestacije županije nužni za uspješan i održivi razvoj.

Dedukcija, indukcija, analiza, sinteza, komparacija, deskripcija, povijesna i statističke metode koristile su se za izradu ovog završnog rada te prikupljanja potrebnih podataka. Za izradu ovog rada, također su bila potrebna literaturna djela s područja ekonomije i turizma te mrežni izvori od kojih su najzastupljenije službene internetske stranice turističkih organizacija.

2. KONCEPCIJA ODRŽIVOG TURIZMA

Održivost je često korišten pojam, ali i jedan od najmanje definiranih pojmova. “Postoji puno definicija održivog razvoja, a potječe iz 70-ih godina prošlog stoljeća iz šumarstva te se odnosi na mjerenje pošumljavanja površina i na sječu šume koje nisu smjele narušiti biološku obnovu šume”, odnosno na jednostavan princip; ako se jedno drvo posjeće treba posaditi novo. (ODRAZ, 2012.) “Termin održivi razvoj je 80-ih godina ušao u opću terminologiju kako bi se ukazala međusobna povezanost razvoja i zaštite okoliša te se definirao kao međugeneracijska pravednost u korištenju sredstava.” (ODRAZ, 2012.) Međugeneracijska pravednost definirana je kao razvoj koji zadovoljava potrebe današnjeg naraštaja bez ugrožavanja budućih naraštaja. Međutim, u međuvremenu se taj pojam održivog razvoja proširio i sada se može govoriti o mnogim aspektima (dimenzijama) održivog razvoja; gospodarska, ekološka ravnoteža, društvena pravednost, politička, financijska sigurnost, raspodjela svjetskih resursa itd. Postoje velike nejednakosti među narodima koja se može uvidjeti u činjenici da 20% najbogatijih, koristi 85% resursa te proizvodi 90% otpada, dok 15% siromašnih proizvodi 10% otpada, stoga je važno govoriti o održivom razvoju.

Graf 1. “Formula” za uspješan održivi razvoj

Izvor: ODRAZ – Održivi razvoj zajednice

Danas održivost možemo definirati kao sposobnost održavanja ravnoteže pojedinih procesa ili stanja u nekom sustavu, odnosno kao određivanje pravila kako bi se rasipna potrošnja i onečišćenje zamijenili očuvanjem i štednjom. Poštovanje i briga za životnu

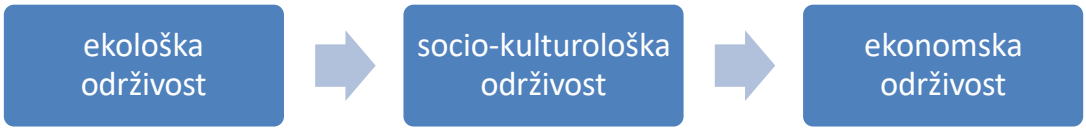
zajednicu, poboljšanje kvalitete života, zaštita vitalnosti i raznolikosti Zemlje, minimaliziranje iscrpljivanja neobnovljivih resursa, poštovanje granica prihvatljivog kapaciteta Zemlje, promjene u osobnim stavovima i postupcima, omogućavanje zajednicama da skrbe o vlastitom okolišu, stvaranje nacionalnog okvira za integraciju razvoja i zaštite te stvaranje globalnog saveza, 9 su međusobno povezanih načela održivog razvoja koje je utvrdilo Izvješće Caring for the Earth (WWF, 1991.).

Turizam je djelatnost koja se ne uklapa lako u proces održivosti. Kako se za općenitu održivost razvoja, tako se za i održivost razvoja turizma mogu pronaći brojne definicije. Svaka od tih definicija uključuje najbitnije, temeljne faktore održivosti, odnosno naglašava detaljno razmatranje dugoročne ekonomske, društveno-kulturalne i političke dobrobiti svih sudionika procesa. Tako je Svjetska trgovinska organizacija održivi turizam definirala; “Održivi turistički razvoj zadovoljava sadašnje potrebe postojećih turističkih regija, istodobno štiteći i poboljšavajući prilike za budućnost. Zamišljen je na takav način da upravlja svim resursima, tako da se zadovolje ekonomske, društvene i estetske potrebe, uz istodobno održanje kulturanog integriteta, osnovnih ekoloških procesa, biološke raznolikosti i sustava za održanje života.” (WTO, 2015.)

Održivi turizam obuhvaća sve oblike turizma koji uvažuje cjelokupni prirodni, izgrađeni i kulturni okoliš zemlje domaćina i interese svih uključenih u taj proces. Planiranje održivog turizma trebalo bi obuhvaćati prava i potrebe domaćeg stanovništva, životnog stila i kulture, raspoloživih resursa itd. Najbitniji element održivog je razina i način korištenja neobnovljivih i obnovljivih resursa, s posebnim naglaskom na neobnovljive izvore.

2.1. TRI NAČELA ODRŽIVOG RAZVOJA TURIZMA

“Održivi rast turizma podjednako traži snažnu, održivu turističku politiku i angažman svih nacionalnih i lokalnih vlada, uprava tvrtki privatnog sektora, lokalnih zajednica, stanovnika i samih turista.” (Škoro, 2018.)

Graf 2. Prikaz tri osnovna načela održivosti koje obuhvaća održivi razvoj turizma

Izvor: Škoro, 2018.

2.1.1. Ekološka održivost

Ljudima je vrlo važna održivost kvalitetnog stanja u okolišu, odnosno ekološka održivost. Predstavlja im zaštitu izvora resursa koje koriste za ljudske potrebe, osigurava okvir prirodnih kapaciteta kao spremnik za otpad. "To se može svesti na zadržavanje razine emisije otpadnih materija unutar asimilacijskog kapaciteta okoliša, bez narušavanja stanja i održavanjem razine eksploatacije obnovljivih resursa unutar granica mogućnosti obnavljanja." (Črnjar M., Črnjar K., 2009.)

Također, ekološka održivost podrazumijeva usklađeni razvoj s očuvanjem i održanjem osnovnih ekoloških procesa, bioloških resursa i biološke raznolikosti. Turističke djelatnosti mogu biti vrlo štetne za biološku raznolikost i otežati održivi razvoj turizma, od pretjeranih djelatnosti poput lova i ribolova, do manje štetnih kao što su šetnje šumama i brdima te promatranje divljih životinja. Automobili, zrakoplovi i ostala kopnena prijevozna sredstva vezana za turistička putovanja zaslužna su za značajna onečišćenja zraka. Razvoj turizma podrazumijeva i razvoj infrastrukture toga područja, odnosno izgradnju smještajnih objekata i ostalih nekretnina za koje je potrebno korištenje zemljišta – smanjenje zaliha prirodnog okoliša. Manje spomenuta, ali ne i manje štetna jesu desalinizacija vode, sve veće korištenje fosilnih goriva, izgradnja zrakoplovnih i morskih luka te cesta.

2.1.2. Socio - kulturološka održivost

Ovo načelo održivosti podrazumijeva usklađeni razvoj s očuvanjem kulture i sustava vrijednosti ljudi na koje utječe sam taj razvoj, te trajno isticanje identiteta i održavanje lokalne zajednice. Kad ljudi putuju susreću se sa različitim društvima i kulturama te tako utječu na socio - kulturne promjene zajednice koje posjećuju. Vrlo čest motiv turističkih putovanja je sama destinacija i autentičnost kultura. Ta autentičnost podrazumijeva oduševljenje turista drugim kulturama, društvima i načinom života zbog njihove jedinstvenosti i originalnosti u odnosu na ostale, već od ranije poznate kulture. Kako bi se ljudi udaljili od svakodnevice, odnosno modernog i ubrzanog načina života odlaze na putovanja s ciljem zadovoljenja svojih potreba za autentičnim iskustvom i doživljajem. Kada je riječ o socio - kulturnoj održivosti važnu ulogu ima demonstracijski efekt. On uključuje promjene koje se događaju kod domaćeg stanovništva pod utjecajem turista, odnosno ponašanje turista uvelike utječe i na promjene ponašanja domaćeg stanovništva. Domaće stanovništvo promatrajući turiste počinje oponašati njihov izgled, stavove i ponašanje. Također, važan je i pojam komodifikacija kulture koji podrazumijeva uključivanje neuobičajenih objekata trgovanja u kupoprodajne odnose (sve ono što turist iskusi i doživi prilikom turističkog putovanja). Tako se dolazi do pitanja je li iskustvo i doživljaj kao takve moguće klasificirati kao turistički proizvod koji se prodaje, odnosno kupuje.

2.1.3. Ekonomska održivost

Ekonomska održivost omogućava ekonomski efikasan razvoj i racionalno upravljanje resursima na način da će se njima moći koristiti i potencijalne generacije. Kroz ekonomsku održivost pokušava se osigurati održivost i konkurentnost turističkih destinacija i poduzeća kako bi mogla napredovati u budućnosti te tako osigurati korist. Također, ovo načelo se odnosi i na održavanje zaliha kapitala. Kako bi se ostvario održivi razvoj, potrebno je i vrijednost prirodnog kapitala uvrstiti u gospodarski sustav, što do nedavno nije bio slučaj. Stabilnost cijena, puna zaposlenost i ekonomski rast temeljna su tri ekonomska cilja koja se spominju prilikom ovog načela. Stručnjaci

smatraju da u dugom roku ekonomski rast pozitivno utječe na kvalitetu života. Početkom se prirodni resursi unazađuju, međutim kasnije oni rastu s većim razvojem zajednice i na taj se način izgrađuju ekološka svijest i materijalne sposobnosti za očuvanje okoliša.

2.2. RAZVOJ ODRŽIVOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

“Godine 2002. na konferenciji o “Odgovornom turizmu u destinaciji”, koja je održana u Cape Town-u neposredno prije Svjetskog summita o održivom razvoju u Johannesburgu, okupilo se 280 predstavnika svih sektora turizma iz dvadeset zemalja.

U usvojenoj Deklaraciji stoji da odgovorni turizam:

- umanjuje negativne učinke na gospodarstvo, okoliš i društvo
- ostvaruje veću gospodarsku korist za lokalno stanovništvo i povećava dobrobit zajednica domaćina; poboljšava uvjete rada i dostupnost turizma
- uključuje lokalno stanovništvo u odlučivanje koje utječe na njihov život i životne prilike
- pozitivno utječe na očuvanje prirodne i kulturne baštine, prihvaćajući raznolikost
- pruža ugodnija iskustva turistima kroz suvislije kontakte s lokalnim stanovništvom, veće razumijevanje lokalne kulture, društva i okoliša
- omogućava pristup osobama s poteškoćama u kretanju
- jest kulturološki osjetljiviji, potiče stvaranje poštovanje između turista i domaćina te pomaže jačanju lokalnog ponosa i izgradnji pouzdanja.” (Održivi turizam Hrvatska, 2021.)

Turizam sa udjelom od 11,4% (2019.) u ukupnom bruto domaćem proizvodu Hrvatske, jedna je od najvažniji gospodarskih djelatnosti. Statistike i dalje iz godine u godinu bilježe sve veći udio turizma u bruto domaćem proizvodu Republike Hrvatske. Turizam kao takav predstavlja mnogobrojne izgledne situacije, ali i prijetnje. Najveća prijetnja je

masovni turizam, odnosno prevelika prisutnost djelatnosti u resursima koji su vremenski i prostorno uvjetovani, a imaju veliki utjecaj na okoliš.

Sezonski je turizam sa sobom donio i temeljnu značajku hrvatskog turizma, a to je masovnost. Sezonski turizam uključuje turistička putovanja u ljetnim mjesecima, a uzrok tome jesu prirodna obilježja koja su najprikladnija tom periodu (pogodna klima, toplina mora). Tako se dolazi do već prije spomenutog pojma, masovni turizam koji uključuje velik broj turističkih posjeta u nekoliko mjeseci. Ugrožavanje okoliša i ostalih vrijednosti toga područja koje ih čine specifičnima i jedinstvenima jesu posljedice masovnog turizma. Kako bi se izbjegle te posljedice i uštedjeli neobnovljivi resursi nužno je razumijeti i primjeniti politiku održivog razvoja kao i primarne zadatke i pravila, načela koje dolaze s istim. Partnerstvo, ekološki odgovoran razvoj, kultura kvalitete, turizam na cijelom prostoru, cjelogodišnji turizam, institucionalno dereguliranje, autentičnost i kreativnost, povećanje dosadašnje razine blagostanja, ekološki odgovoran razvoj samo su neki od temeljnih načela nužna za održivi razvoj turizma Republike Hrvatske. “Poželjan razvoj hrvatskog turizma podrazumijeva upravljanje resursima koje udovoljava osnovnim ekonomskim, socijalnim i estetskim kriterijima dugoročno održivog poslovanja uz rast blagostanja, očuvanje kulturnog integriteta te vitalnih ekoloških sustava i biološke raznolikosti.” (Ministarstvo turizma RH, 2020.)

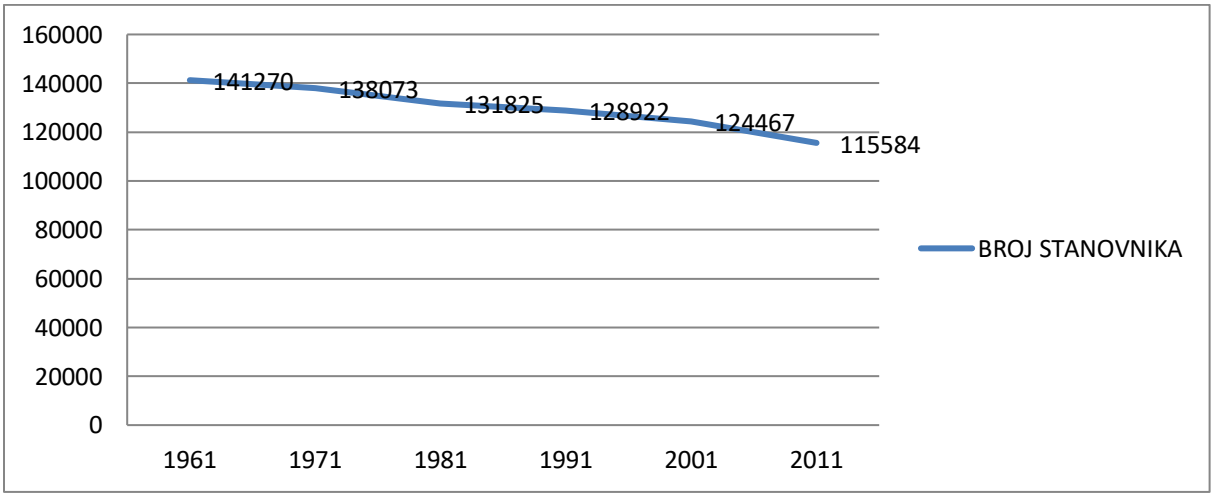
“Hrvatska se po standardima održivosti turizma i prihvaćanju zelene transformacije za oporavak putovanja za 2020. pozicionirala na 13. mjestu u svijetu od 99 ispitanih zemalja, čime je i među top 20 zemalja, koje predvode skandinavske odnosno EU zemlje.” (Održivi turizam Hrvatska, 2021.)

3. KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA

3.1. Odabrana obilježja

Koprivničko-križevačka županija podijeljena je na 3 grada: Koprivnica (sjedište županije), Križevci i Đurđevac, na 22 općine: Drnje, Đelekovec, Ferdinandovac, Gola, Gornja Rijeka, Hlebine, Kalinovac, Kalnik, Kloštar Podravski, Koprivnički Bregi, Koprivnički Ivanec, Legrad, Molve, Novigrad Podravski, Novo Virje, Peteranec, Podravske Sesvete, Rasinja, Sokolovac, Sveti Ivan Žabno, Sveti Petar Orehovec i Virje te 264 naselja.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, županija broji 115.584 stanovnika (2,8% ukupnog stanovništva Hrvatske) i nalazi se na 16. mjestu u RH. Od tri grada županije najveći broj stanovnika ima Grad Koprivnica 30.854, a najmanje stanovnika Grad Đurđevac 8.264, dok Općina Sveti Ivan Žabno, općina s najvećim brojem stanovnika, 5.222, a Općina Novo Virje s najmanjim brojem stanovnika 1.216. "Prosječna gustoća naseljenosti KKŽ iznosi 66,12 stanovnika/km² i nalazi se na 13. mjestu u Hrvatskoj. Gustoća naseljenosti manja je od prosjeka RH koji iznosi 75,7 stanovnika/km²." (KKŽ, 2021.)

Graf 3. Demografski trendovi u KKŽ u razdoblju od 1961. do 2011. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku

U Koprivničko-križevačkoj županiji, kao i u ostatku Hrvatske, posljednjih pet desetljeća konstantno pada broj stanovnika. Na Grafu 3. prikazano je kako se broj stanovnika u KKŽ u periodu od 1961. do 2011. godine smanjio za 25.686 stanovnika. Negativni prirodni prirast i kombinacije različitih faktora koji imaju utjecaj na prirodno kretanje stanovnika jesu učinci takvog trenda.

Stanovništvo prema nacionalnosti	Broj stanovnika u %
Hrvati	96
Srbi	0,1
Slovenci	0,1
Romi	0,1
Ostali	1,8

Tablica 1. Prikaz etničkog sastava Koprivničko-križevačke županije, 2011. godina

Izvor: Državni zavod za statistiku

Iz Tablice 1. može se vidjeti kako na području Koprivničko - križevačke županije najveći udio u broju stanovnika čine Hrvati s 96%, na drugom mjestu nalaze se Srpsko stanovništvo s 0,1%, zatim Slovensko stanovništvo s 0,1% i pripadnici romske nacionalne manjine također s 0,1% te pripadnici ostalih nacionalnosti s 1,8%.

Koprivničko - križevačka županija ima površinu 1.748 km², "sedamnaesta je po veličini županija u Hrvatskoj i čini 3,2% ukupne kopnene površine RH te je smještena na sjeverozapadnom dijelu RH (Slika 1). Graniči s pet susjednih županija; Međimurskom, Varaždinskom, Bjelovarsko-bilogorskom, Virovitičko-podravskom i Zagrebačkom županijom te sa sjeveroistočne strane s Republikom Mađarskom." (KKŽ, 2016.)

Dolina rijeke Drave na kojoj dominira poljoprivredna djelatnost važnim nalazištima zemnog plina i nafte čini sjeveroistočni dio županije. Velik dio županije, pokriva pretežno šumovita planina Kalnik, a preostali dio čine zapadni dijelovi Bilogore.

Slika 1. Položaj Koprivničko-križevačke županije u Hrvatskoj

Izvor: https://luciakovacic.files.wordpress.com/2014/05/karta-kkz1.gif

3.2. Razvoj županije kroz povijest

Osnovna osobina stanovanja kroz povijest jest život u utvrđenim gradinama na uzvišenjima, te korištenje pašnjaka i šumskih prostora za potrobe stočarstva. “Podravska nizina je zbog velike močvarnosti i brojnih prašuma bila nepogodnija za iskorištavanje tako da su Kalnik, Bilogora i viši dijelovi ravnice predstavljali prvobitnu zonu naseljavanja. Najstarije nalazište je u Gornjim Brezovljanima kod Svetoga Ivana Žabna. Na prijelazu iz brončanog u željezno doba ovdje je živjelo Ilirsko pleme Jasi.” (KKŽ, 2014.)

Antičko razdoblje obilježava veliki gospodarski rast. Današnji teritorij Županije bio je podjeljen na dva dijela: Rimsku pokrajinu Panoniu Superior i Panoniom Savia. U tom radoblju javlja se romanizacija te sustavni razvoj mreže gradova. Stanovništvo se bavilo ratarstvom i stočarstvom te u trećem stoljeću stanovništvo prima kršćansvo.

Budući da je razdoblje ranosrednjovjekovlja nepoznato prvi se pisani dokumenti javljaju tek u 13. stoljeću. U prvoj polovici 13.-og stoljeća jačaju gradovi na ovim prostorima. Grad Križevci kontinuirano su naseljeni od vremena antike, a prvi put spominju se 1193. godine. Mjesto održavanja sabora te boravište bana i župana bili su grad Križevci. Koprivnica je 1356. godine dobila povlastice slobodnog grada, dok se Đurđevac kao selo prvi puta spominje u dokumentu iz 1267. godine.

Turska opasnost javila se krajem 15. stoljeća. Stateški važno mjesto u tom razdoblju bio je Đurđevac koji je izdržao sve turske napade te je tako nastala “Legenda o Picokima”.

Prve manufakture i počeci industrije pojavljuju se u 19. stoljeću. Godine 1858. Koprivnica je među prvima sagradila mlin na parni pogon. Također, grad je nakon prvog svjetskog rata imao kemijsku industriju i tvornicu ulja. Kao prelazak iz poljoprivrednog u indrustrijsko društvo označila je 1907. godina kada je osnovana kemijska tvornica “Danica”.

U postratnom razdoblju, 1940-ih godina oblikuje se postojeća industrija Koprivnice, Križevaca i Đurđevca. To razdoblje obilježeno je naglim porastom broja staovnika u gradovima. Primarna industrijska grana bila je prehrambena industrija koja je zapošljavala velik dio radno sposobnog stanovništva. Danas je Koprivnica među vodećim industrijskim gradovima na sjeverozapadu Hrvatske. Posebice se ističu prehrambena industrija (Podravka, Carlsberg), drvna i papirna industrija (Bilokalnik, Hartmann) te farmaceutska industrija (Belupo). Koprivnica trenutno broji više od više od 30.000 stanovnika te ima najveći društveni i kulturni sustav u županiji (razvijena infrastruktura, veliki proizvodni kapaciteti, prometna povezanost, političko središte). Drugi po veličini je grad Križevci koji također ima razvijenu prehrambenu (Mlinar), građevinsku (Radnik) te drvnu industriju. Grad Đurđevac ima razvijenu drvnu (Bilo) i prehrambenu (PZ Đurđevac) industriju.

3.3. Gospodarstvo Koprivničko - križevačke županije

“Gledano po županijama, BDP po stanovniku KKŽ u 2013. godini iznosio je 8.768 EUR (66.404 HRK) što je 85,7% prosjeka RH (77.465 HRK) čime se ista svrstava na peto mjesto odmah iza Grada Zagreba, Primorsko-goranske, Istarske i Dubrovačko-neretvanske županije. BDP iznosi 1.052.000 EUR (7.906.000 HRK) što je 2,4% ukupnog BDP-a RH.” (Županijska razvojna strategija KKŽ, 2014.-2020., 15. stranica)

	BDP po stanovniku u 2013. godini (EUR)
EU-28	26.600
Hrvatska	10.228
Koprivničko-križevačka županija	8.768

Tablica 2. Usporedba BDP po stanovniku u 2013. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku, Eurostat

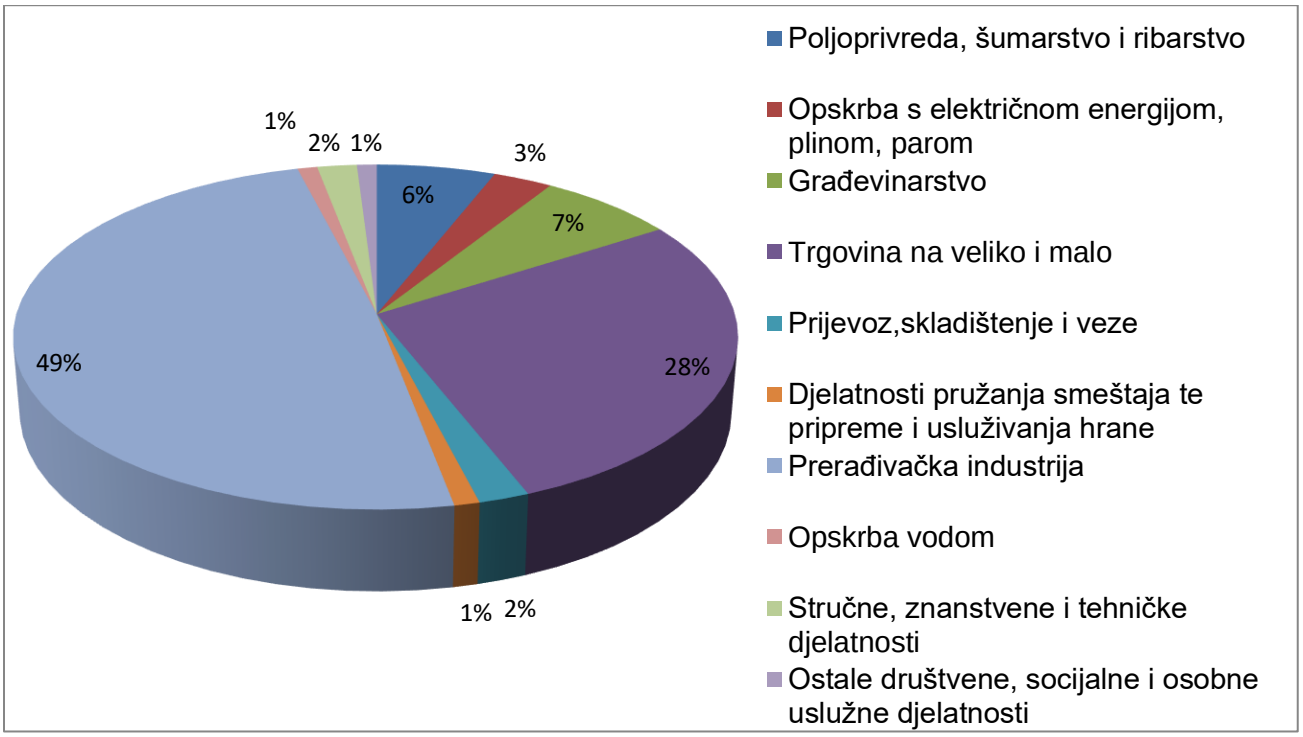
Kao što se može vidjeti iz Tablice 2. BDP po stanovniku Koprivničko-križevačke županije manja je za tri puta od prosjeka EU-28 te je ispod prosjeka BDP-a Republike Hrvatske.

U 2013. godini prosječna mjesečna bruto plaća iznosila je 7.023 HRK, odnosno 930,83 EUR, dok je prosječna neto plaća iznosila 5.057 HRK, odnosno 669,80 EUR. KKŽ u 2015. godini bilježi 4.346 aktivnih društava, od toga 2.256 trgovačkih društava, 1.432 obrta te 658 j.d.o.o.-a. Gospodarska kriza i mogućnost osnivanja jednostavnih trgovačkih društava (j.d.o.o.) samo su neki od razloga smanjenja broja obrta. U ovoj županiji najviše su zastupljena mala poduzeća (90%) i to u Koprivnici, Križevcima, Đurđevcu te Općini Sveti Ivan Žabno. Ostvarena dobit poduzetnika nakon oporezivanja

u 2015. godini iznosila je 600.318.000 HRK, dok je ukupni prihod trgovačkih društava iste te godine iznosio 9.671.362 HRK.

U 2015. godini su u KKŽ bile zaposlene 32.553 osobe što je u odnosu na 2014. godinu 229 osoba više. Od 2008. godine broj zaposlenih je kontinuirano padao (gospodarska kriza) te je tek u 2015. godini došlo do malog povećanja u odnosu na prethodnu godinu.

"Od Gradova KKŽ najveća nezaposlenost je u Gradu Đurđevcu (7,6%), a najmanja u Gradu Križevcima (5,7%). Gledajući po općinama najveći udio nezaposlenih imaju Općine Gornja Rijeka (11,7%), Kloštar Podravski (9,1%) i Virje (8,6%). Najmanja nezaposlenost je u Općini Legrad (3,7%), Općini Novigrad Podravski (3,8%) i Općini Đelekovec (4,2%). U razdoblju od 2009. do 2013. godine nezaposlenost u KKŽ ponovo je porasla i približila se broju nezaposlenih iz 2002. S 31.12.2015. u KKŽ je bilo 6.048 nezaposlenih osoba." (Županijska razvojna strategija KKŽ, 2014.-2020., analiza stanja)

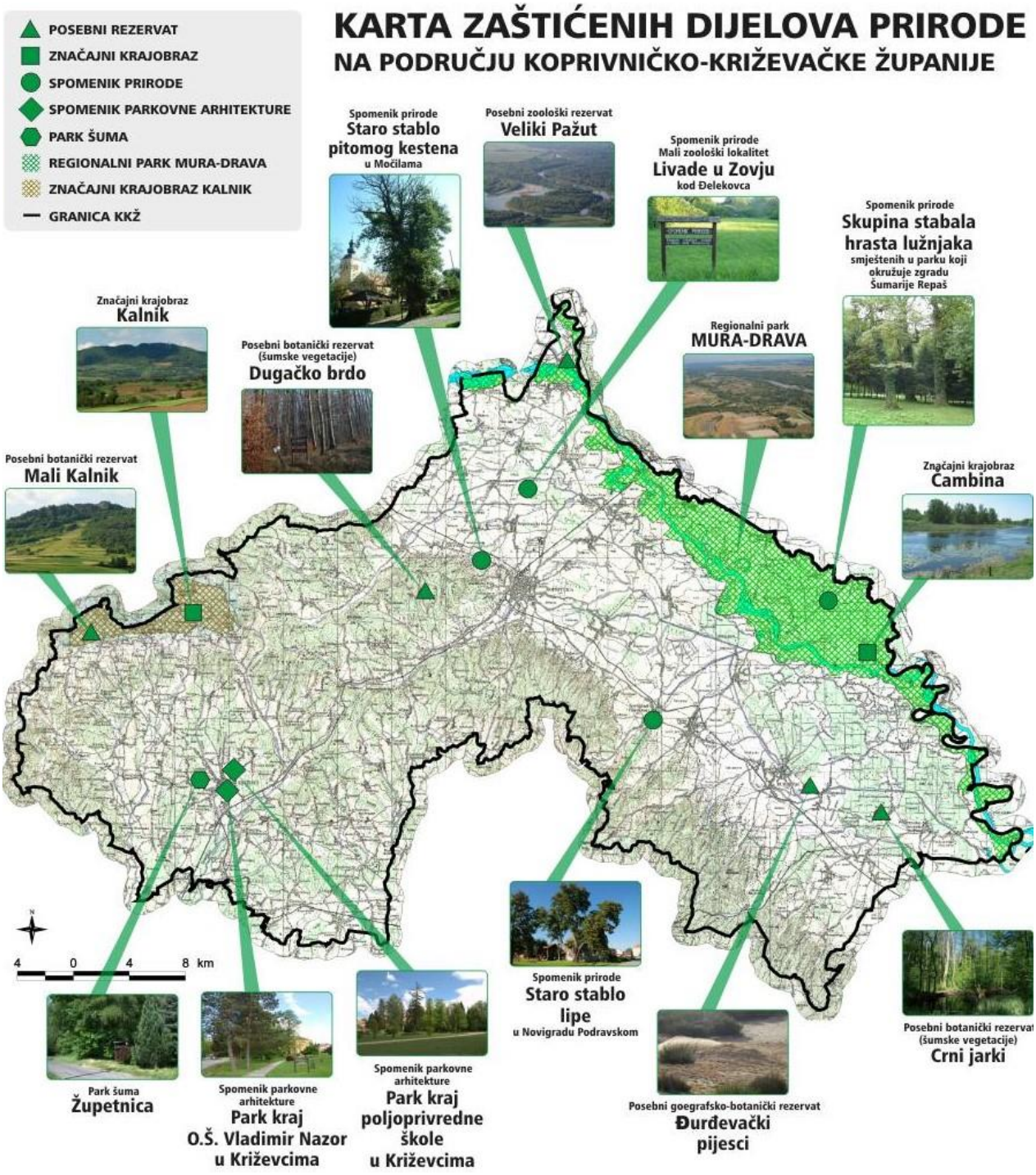

Graf 4. Udio pojedinih djelatnosti u ukupnom prihodu gospodarstva Koprivničko-križevačke županije

Izvor: Upravni odjel za gospodarstvo, komunalne djelatnosti i poljoprivredu KKŽ

Na grafu 4. može se vidjeti kako je prerađivačka industrija najznačajnija djelatnost u Koprivničko-križvačkoj županiji sa 49% ukupnih prihoda gospodarstva u 2015. godini. Nakon prerađivačke industrije s udjelom od 28% ukupnog prihoda gospodarstva slijedi trgovina na veliko i malo. Građevinarstvo sudjeluje sa 7% ukupnih prihoda KKŽ, dok poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo s ukupnim 6% ukupnih prihoda KKŽ. Sa tek 2% i 1% od ukupnog prihoda gospodarstva djeluju djelatnosti poput prijevoza, skladištenja i veze, djelatnost opskrba vodom, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti te djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane.

3.4. Zaštićeni dijelovi prirode

Slika 2. Karta zaštićenih dijelova prirode na području Koprivničko-križevačke županije

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije

POSEBNI REZERVATI

a) Geografsko-botanički rezervat Đurđevački pijesci

Rezervat Đurđevački pijesci zaštićeni su od 1963. godine. Glavna funkcija zaštite ovog rezervata je očuvanje preostalog dijela pješčanih naslaga kao posebnog reljefa te staništa važnog za opstanak originalne vegetacije pijesaka. Ima površinu od 19,5 ha i nalazi se istočno od grada Đurđevca.

Slika 3. Geografsko-botanički rezervat Đurđevački pijesci (Hrvatska Sahara)

Izvor: Priroda Hrvatske-Prirodno bogatstvo Hrvatske, http://prirodahrvatske.com/2018/03/31/podravski-pijesci-hrvatska-sahara/

b) Posebni botanički rezervat Mali Kalnik

Botanički rezervat Mali Kalnik pod zaštitom je od 1985. godine. Razlog zaštite Malog Kalnika leži u specifičnosti reljefa, sastavu tla i prisutnosti velikog broja biljnih vrsta. Nalazi se blizu mjesta Gornja Rijeka, ima površinu od 5,35 ha. Ovaj rezervat je poveznica Zagorja, Prigorja i Podravine.

Slika 4. Posebni botanički rezervat Mali Kalnik

Izvor: TZ Općine Kalnik

c) Posebni rezervat šumske vegetacije Dugačko Brdo

Šumska vegetacija Dugačko Brdo zaštićeno je od 1973. godine, nalazi se u okolici Koprivnice te ima površinu od 10,91 ha. Ovaj rezervat zaštićen je zbog stogodišnje miješane šumske sastojine, u kojoj najznačajniju ulogu ima drvo bukva.

Slika 5. Posebni rezervat šumske vegetacije Dugačko Brdo

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode KKŽ

d) Posebni rezervat šumske vegetacije Crni Jarki

Šumska vegetacija Crni Jarki pod zaštitom su od 1992. godine, ima površinu od 72,25 ha te se nalazi istočno od mjesta Kalinovac. Razlog zaštite je crna joha koja se u tom području nalazi u optimalnom razvitku te se po svom uzrastu, godišnjem prirastu i ljepoti ubraja među najkvalitetnije sastojine te vrste drveća u Europi.

Slika 6. Posebni rezervat šumske vegetacije Crni Jarki

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode KKŽ

e) Posebni ornitološki rezervat Veliki Pažut

Prije 10 godina, 2011. pod zaštitu je stavljen i posebni rezervat Veliki Pažut. Nalazi se blizu mjesta Legrad i ima najveću površinu od svih zaštićenih posebnih rezervata u Koprivničko-križevačkoj županiji, 571 ha. Temeljna funkcija zaštite ovog rezervata je trajno očuvanje ornitofaune tipične za vlažna staništa i rijeke te zaštita ornitofaune ugrožene na europskoj i nacionalnoj razini.

Slika 7. Posebni ornitološki rezervat Veliki Pažut

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode KKŽ

PARK ŠUMA

a) Park šuma Župetnica

Župetnica se nalazi blizu grada Križevaca ("pluća grada Križevaca") namijenjena je za odmor i rekreaciju, a zaštićena zbog svojih strukturnih osobina te fitocenološke pripadnosti. Nalazi se pod zaštitom od 1983. godine te zauzima površinu od 80 ha.

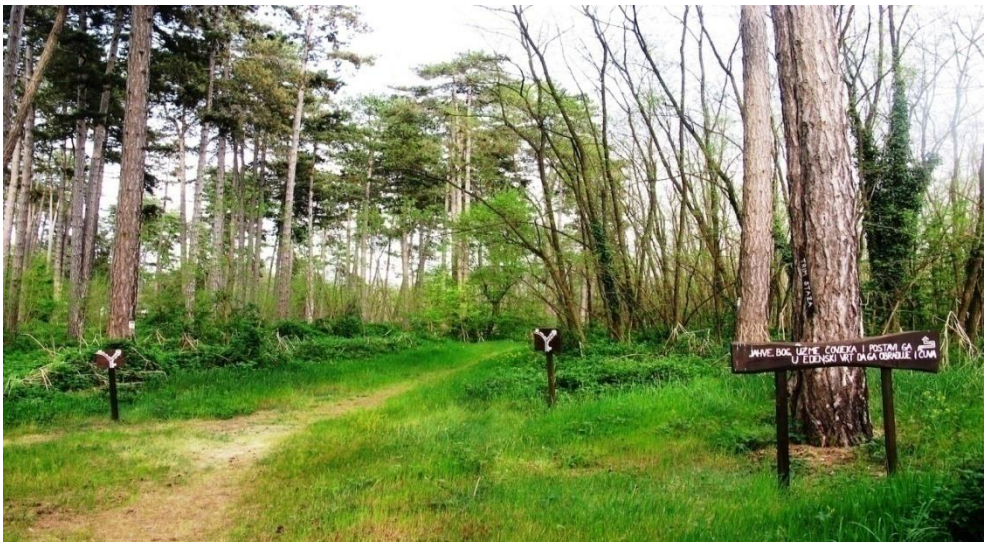

Slika 8. Park šuma Župetnica

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode KKŽ

b) Park šuma Borik

Park šuma Borik je također predviđena za rekreaciju i odmor. Zauzima površinu od 115,18 ha (odsjek na području posebnog rezervata "Đurđevački pijesci") pa se tako nalazi blizu grada Đurđevca, a zaštićen je od 1994. godine.

Slika 9. Park šuma Borik

Izvor: Turistička zajednica grada Đurđevca, https://visitdjurdjevac.hr/park-suma-borik/

ZNAČAJNI KRAJOBRAZI

a) Značajni krajobraz Kalnik

Značajni krajobraz Kalnik površinom od 4200 ha, zaštićen je 1985. godine zbog raznolikost reljefa, njegove građa kao i posebnosti mikroklime, bogatstva biljnih vrsta, specifične kulturna i povijesne baštine.

Slika 10. Značajni krajobraz Kalnik

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode KKŽ

b) Značajni krajobraz Čambina

Krajobraz Čambina se proteže na površini od 50 ha u blizini mjesta Ždala. Pod zaštitom je od 1999. godine zbog bogatstva močvarnih vrsta hrvatske flore i faune te je dio Regionalnog parka Mura - Drava.

Slika 11. Značajni krajobraz Čambina

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode KKŽ

SPOMENICI PRIRODE

a) Skupina stabala hrasta lužnjaka

Ova skupina stabala nalazi se blizu mjesta Ždala u parku koji okružuje zgradu Šumarije Repaš na površini od 0,1 ha. Zaštićena je 1998. godine s ciljem očuvanja starih stabala hrasta lužnjaka koji se smatraju najstarijim primjercima stabala te vrste, kako u Podravini tako i šire.

Slika 12. Skupina stabala hrasta lužnjaka, Ždala

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode KKŽ

b) Mali zoološki lokalitet livade u Zovju

Ovaj mali zoološki lokalitet površine 1 ha, zaštićen je od 2002. godine s ciljem očuvanja malog lokaliteteta vlažne livade košanice na kojoj je utvrđeno jedno od rijetkih staništa dviju vrsta leptira livadnih plavaca. Nalazi se blizu mjesta Đelekovec.

Slika 13. Mali zoološki lokalitet livade u Zovju

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode KKŽ

c) Staro stablo pitomog kestena

Staro stablo pitomog kestena nalazi se u Močilama (Koprivnica). Osim što ima dekorativnu, edukativnu i estetsku vrijednost, ova vrsta stabala vrlo je ugrožena. Stari primjerak u Močilama jedan od rijetkih očuvanih, a pod zaštitom je još od 2001. godine.

Slika 14. Staro Stablo pitomog kestena u Močilama, Koprivnica

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode KKŽ

SPOMENICI PARKOVNE ARHITEKTURE

a) **Park pokraj "Osnovne škole Vladimir Nazor" u Križevcima**

Kao što se može vidjeti iz naslova, ovaj park nalazi se u Križevcima na površini od 1,33 ha. Zbog posjedovanja mnoštvo vrijednih stabala od kojih se ističu velika stabla divljeg kestena, lipe piramidalnog hrasta, amerikanskog hrasta, jele, smreke i šumskog bora zaštićen je 1971. godine.

b) **Park pokraj "Poljoprivredne škole u Križevcima"**

Ovaj park također se nalazi u gradu Križevci i zauzima površinu od 1,40 ha. Zaštićen je iste godine kao i već prethodno spomenuti park, 1971. godine zahvaljujući starim i rijetkim vrstama drveća te zahvaljujući posjedovanju estetske, kulturne i hortikulturne vrijednosti.

Slika 15. Park pokraj "Osnovne škole Vladimir Nazor" (lijevo) i Park pokraj "Poljoprivredne škole" u Križevcima (desno)

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode KKŽ

REGIONALNI PARK MURA - DRAVA

Regionalni park Mura - Drava nalazi se uz tok rijeka Mure i Drave te se ukupnom površinom od 87.680,52 ha proteže kroz pet županija (Međimurska, Varaždinska,

Koprivničko-križevačka, Virovitičko-podravska i Osječko-baranjska). Zaštićen je u veljači, 2011. godine s ciljem očuvanja krajobrazne i biološke raznolikost, vlažnih staništa koja su rijetkost na europskoj razini: meandri, mrtvi rukavci, napuštena korita, vlažni travnjaci, poplavne šume, sprudovi te strme odronjene obale. U ovom parku život su pronašle brojne zaštićene biljne i životinjske vrste, pogotovo ptice te bogata kulturno-tradicijska baština.

Slika 16. Regionalni park Mura-Drava

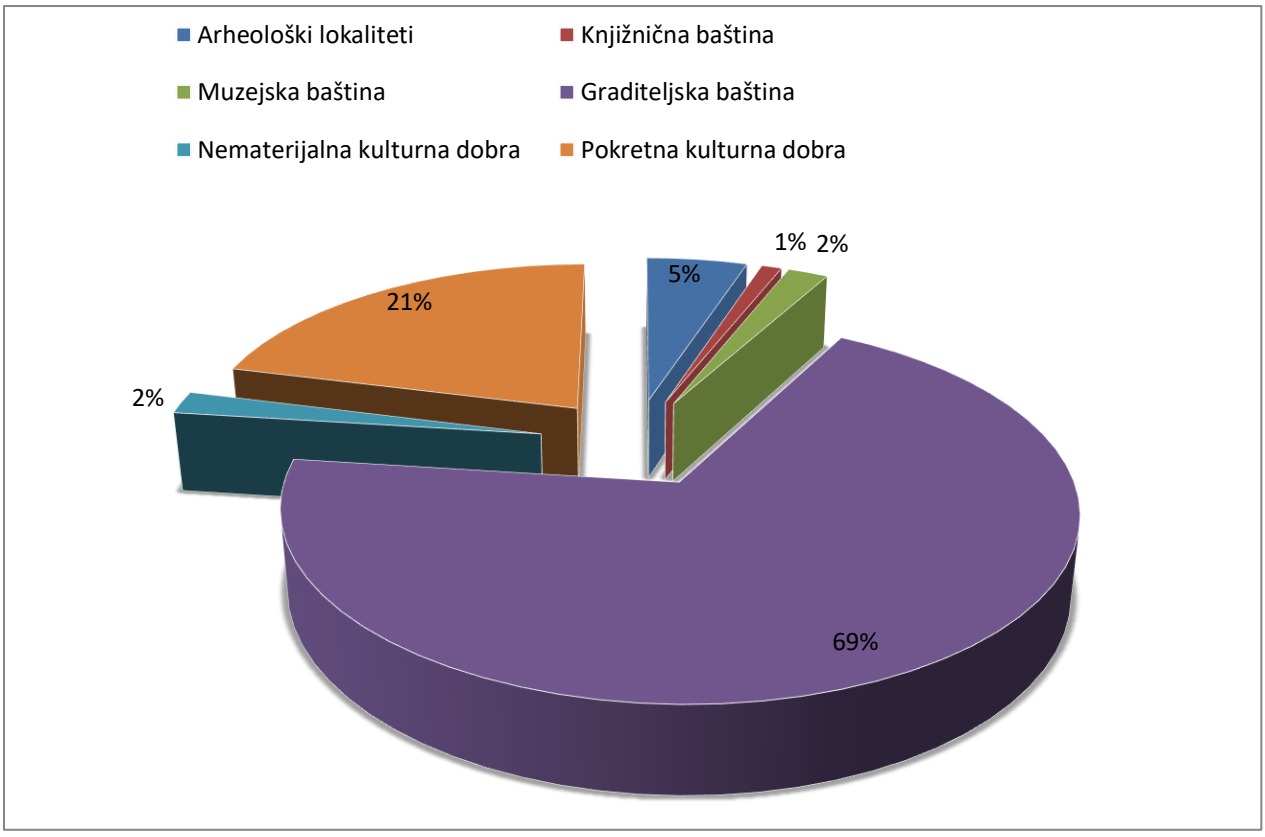
Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode KKŽ

3.5. Kulturna baština

Koprivničko-križevačka županija ima mnogo kulturnih ustanova, 12 muzeja i 9 galerija. Da se u KKŽ potiče kulturni amaterizam i stvaralaštvo govori činjenica da se putem Zajednice kulturno - umjetničkih udruga financira i pomaže rad 54. udruge, 140 sekcija te više od 3.500 članova. Također, podržavaju se razne manifestacije i događaji međunarodnog i županijskog značaja, znanstveni i stručni skupovi te kazališna izvedba. “Kapitalnim ulaganjima u obnovu i uređenje objekata ustanova u kulturi te zaštitom spomenika kulture i sakralnih objekata daje se doprinos očuvanju nepokretnih spomenika kulture te ustanovama omogućava pružanje kvalitetnijih usluga u boljim uvjetima. Kulturna dobra svjedočanstvo su povijesti te su u svojoj raznolikosti i

posebnosti zajedničko bogatstvo područja KKŽ, a njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje i definiranje kulturnog identiteta područja Podravine i Prigorja." (Županijska razvojna strategija KKŽ, 2014. - 2020., analiza stanja)

Najpoznatije kulturne ustanove nalaze se u gradovima; Koprivnici (djeluju Gradska knjižnica i čitaonica „Fran Galović"), Križevcima (Gradska knjižnica „Franjo Marković") i Đurđevcu (Gradska knjižnica). Na području gradova Đurđevca i Koprivnice te općine Kalnik u tijeku je digitalizacija muzejske građe. Dvije samostalne knjižnice djeluju i u Općinama Virje i Gornja Rijeka; Narodna knjižnica Virje i Općinska knjižnica Sidonije Rubido Erdödy.

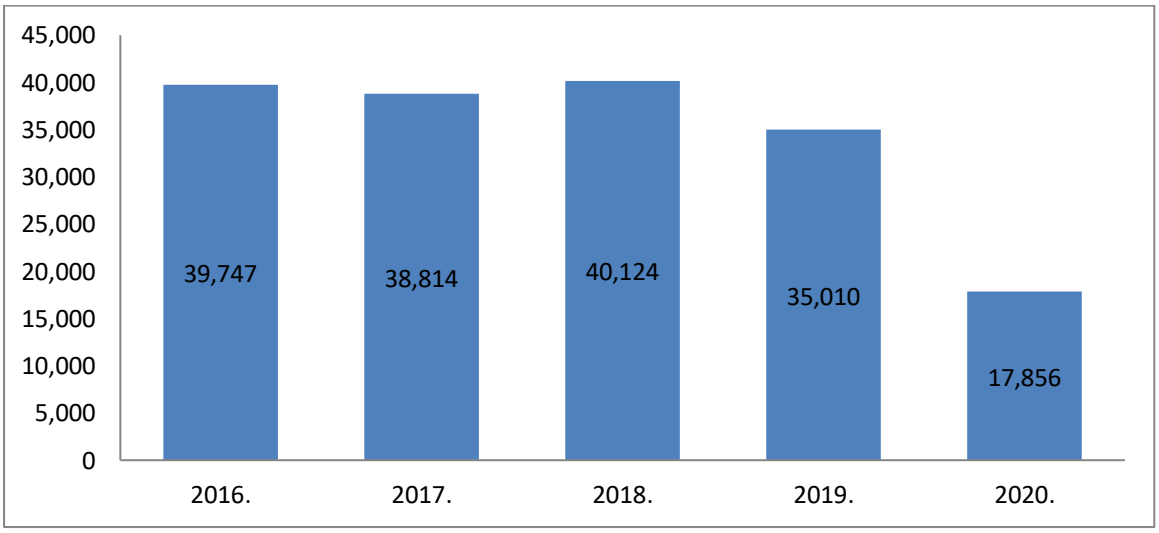
Graf 5. Zaštićena kulturna baština

Izvor: Zavod za prostorno uređenje KKŽ, arhiva; Upravni odjel za obrazovanje, kulturu, znanost, sport i nacionalne manjine KKŽ

Zaštićenu kulturnu baštinu Koprivničko – križevačke županije prema Zavodu za prostorno uređenje KKŽ (vidi Graf 5.) s najvećim udjelom od 69% čini graditeljska baština te pokretna kulturna dobra s 21% ukupne zaštićene kulturne baštine. Arheološki lokaliteti čine 5% ukupne baštine, nematerijalna kulturna dobra i muzejska baština s 2% te knjižnična baština s 1% ukupne zaštićene kulturne baštine KKŽ.

3.6. Obilježja razvoja turizma

Koprivničko - križevačka županija ima značajne turističke potencijale, naročito u planinarskom, vjerskom, kulturnom, ruralnom, vinskom, sportskom, lovnom i robolovnom, eko, ciklo turizmu. Ti potencijali leže u cijelom nizu novo izgrađenih turističkih sadržaja poput vinskih i galerijskih cesta, biciklističkih staza. Iz grafa 6 može se vidjeti kako u razdoblju od 2016. do 2020. godine, unatoč navedenim činjenicama turizam u KKŽ ostvaruje skromne gospodarske rezultate (90% turističkog prometa odvija u formi jednodnevnih izleta bez noćenja).

Graf 6. Ukupan broj noćenja domaćih i stranih turista u Koprivničko-križevačkoj županiji, 2016.-2020.

Izvor: Državni zavod za statistiku

U razdoblju od 2016. do 2020. godine prema Državnom zavodu za statistiku, u KKŽ najveći broj noćenja domaćih i stranih turista ostvaren je 2018. godine (40.124 turista), zatim slijedi 2016. godina sa 39.747 turista te 2017. godina sa 38.814 turista. Najlošije rezultate KKŽ bilježi 2020. godine tek 17.856 turista gdje je COVID-19 situacija uvelike pridonijela. Kako bi se ovi rezultati unaprijedili i županija postalo jedinstveno turističko odredište potrebno je poraditi na postojećoj ponudi i poticati diverzifikaciju poljoprivredne proizvodnje, njegovati bogatu tradicionalnu i kulturnu baštinu, povećati smještajne kapacitete, ali i turističku ponudu. “U KKŽ evidentirano je ukupno 18 različitih objekata koji pružaju usluge smještaja na ukupno 495 ležaja u 21 apartmanu te u dva apartmana s dnevnim boravkom i dva apartmana za osobe s invaliditetom. Struktura smještajnih kapaciteta sastoji se od šest hotela s ukupno 330 ležaja, tri seoska domaćinstva s 24 ležaja, 66 ležaja u sobama za iznajmljivanje, dva prenoćišta s 18 ležaja, dvije lovačke kuće s ukupno 34 ležaja i planinarski dom s 33 ležaja.” (Županijska razvojna strategija KKŽ, 2014.-2020., analiza stanja)

Značajnu turističku atrakcijsku osnovu za različite oblike turizma s naglaskom na ruralni turizam čine nedovoljno iskorištena prirodna; rijeka Drava, obronci Bilogore i Kalnika te povijesno - kulturna baština; naivno slikarstvo, sakralni objekti. Prednost budućeg razvoja turizma na području ove županije uvelike je i povoljan geoprometni položaj. Tako se KKŽ nalazi na sjecištu prometnih pravaca, u blizini zagrebačkog prostora te Europske Unije (Slovenije, Mađarske, Italije). Potencijal razvoja ruralnog (jahačkog) turizma leži u dugoj tradiciji uzgoja konja i djelovanja desetak konjičkih udruga i klubova koji pružaju turističke ture i škole jahanja te djelovanju triju vinskih cesta na području KKŽ. Također, 2014. godine osnovana je prva turistička konjička staza u Hrvatskoj i to upravo u KKŽ. Osnovan projekt za iskorištavanje geotermalnih izvora energije na području Lunjkovca i Kutnjaka otkriva da KKŽ također ima potencijala i u razvoju zdravstvenog turizma. Osim u ruralnom i zdravstvenom turizmu, ova županija potencijal ima i u lovnom i ribolovnom turizmu posjedovanjem područja netaknute prirode u kojima stanuje bogat biljni i životinjski svijet poput divljih svinja, fazana, srna, zečeva, raznih ptica, soma, smuđa i mnogih drugih. KKŽ se na turističkom tržištu predstavlja kao „cjelogodišnja izletnička, športsko-rekreacijska destinacija očuvane i raznolike prirode te naglašenih tradicionalnih vrijednosti oplemenjenih u suvremenom izrazu naivnog

slikarstva, domaće kuhinje, manifestacija, folklora, gostoljubivosti i vjere", što se promovira kroz mnoge manifestacije i događaje kao što su Podravski motivi, Renesansni festival, Picokijada, Križevačko veliko spravišće, Pisanica od srca, Velika Gospa u Molvama i brojni drugi (detaljnije u nastavku rada). Razne biciklističke lokalne rute, certificirani smještajni i ugostiteljski sadržaji namijenjeni cikloturistima, razvoj informativnih i interpretativnih sadržaja, obrazovani certificirani biciklistički vodiči i ostali sadržaji za brdske bicikliste značajno su pridonijeli razvoju cikloturizma u KKŽ te postali motivima zbog kojih turisti dolaze i borave u KKŽ. U Republici Hrvatskoj, pa tako i u KKŽ sve seviše javlja interes i za ekoturizam kojemu je cilj minimiziranje negativnih utjecaja na prirodu i kulturu te obrazovanje turista o važnosti zaštite okoliša. Kao što je već prije spomenuto u radu, osnovni elementi i atrakcije ove vrste turizma za održivi razvoj, a koje KKŽ itekako posjeduje jesu; prirodne ljepote i čisti okoliš, bogata kulturna baština te razvijeno vinogradarstvo, vinarstvo, vinski turizam i gastronomija. U ovoj županiji intenzivno se radi na razvijanju marketinških aktivnosti kako bi se županija što bolje prezentirala kao turistička destinacija kako na domaćem, tako i na stranom tržištu. U razvijanju marketinških aktivnosti veliki utjecaj imaju udruge, koje nastoje očuvati nezaobilazne stavke za održivi razvoj turizma; gastronomske specijalitete, kulturnu baštinu, zanate i stare običaje ovog kraja.

3.7. PORA

PORA je Regionalna razvojna agencija Koprivničko-križevačke županije osnovana 2007. godine s općim ciljem "obavljanja poslova od javnih ovlasti i ostalih poslova te projekata koji doprinose razvoju KKŽ." (PORA, 2017.) Također, ova agencija ima i posebne ciljeve poput;

- "izrada Plana razvoja Koprivničko-križevačke županije i drugih strateških i razvojnih dokumenata za područje KKŽ te provedbenih dokumenata za koje Razvojnu agenciju PORU KKŽ ovlasti osnivač;

- provjera usklađenosti dokumenata strateškog planiranja razvoja KKŽ s hijerarhijski višim dokumentima strateškog planiranja i donošenje odluka kojima se potvrđuje usklađenost istih;
- upis razvojnih projekata od značaja za razvoj KKŽ u središnji elektronički registar razvojnih projekata, provjera i praćenje njihova stanja, kao i koordinacija upisa ostalih javnih tijela u isti;
- obavljanje administrativnih i stručnih poslova za potrebe županijskog partnerskog vijeća, kao i sudjelovanje u radu partnerskih vijeća;
- stručna i tehnička pomoć u pripremi i provedbi EU projekata.” (PORA, 2017.)

Slika 17. Logo Regionalne razvojne agencije Koprivničko-križevačke županije (PORA)

Izvor: Službena stranica Regionalne razvojne agencije Koprivničko-križevačke županije (PORA)

4. ODRŽIVI TURIZAM KOPRIVNIČKO – KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE

Koprivničko – križevačka županija brojnim projektima i manifestacijama nastoji potaknuti sadašnji i budući razvoj održivog turizma te na taj način privući što više domaćih i stranih posjetitelja uz odgovorno gospodarenje resursa i očuvanjem okoliša.

4.1. Projekti poticanja održivog turizma

4.1.1. „Promicanje održivog razvoja prirodne baštine Općine Legrad“

Vodeći partner ovog projekta u provedbi vrijednog 4.839.671,00 kuna je Općina Legrad. Trajanje projekta je 46 mjeseci, od 2017. do 2021. godine, a 85% ga sufinancira Europska Unija. Cilj ovog projekta je promicanje održivog razvoja prirodne baštine Općine Legrad te prezentirati prirodnu baštinu na istom tom području na održiv način radi doprinosa društveno-gospodarskom razvoju, povećanju broja posjetitelja i atraktivnosti područja prirodne baštine te uspostave sustava upravljanja posjetiteljima. “Uređenje šetnice na Šoderici (1,5 km), postavljanje javne rasvjete, izgradnja 2 promatračnice/vidikovca, radionice i edukacije iz područja zaštite prirodne baštine za posjetitelje, postavljanje urbanih sadržaja (klupe i koševi za smeće) uz šetnicu, postavljanje informacijsko - edukacijskih tabli uz šetnicu, uređenje 2 dječja igrališta, nabava 10 električnih bicikala i hibridno vozilo za prijevoz posjetitelja samo su neki od aktivnosti ovog projekta.” (PORA, 2018.)

4.1.2. EUQUALEN – Podizanje Europske kvalitete kulture u pristupu poduzetništvu u Koprivničko - Križevačkoj županiji

Ovaj projekt je prihvaćen od strane Regional Government of Friuli Venezia Giulia u okviru Regional Law on Cooperation and International Partnership, koja je ujedno i

financirala provođenje projekta. Promocija i vođenje tri tematske radne grupe i razvoj partnerstva, organizacija 3 tematska workshop-a, javna završna konferencija, povezivanje s ostalim hrvatskim županijama u segmentu SME-a te završna publikacija rezultata projekta aktivnosti su koje su ostvarene prilikom provedbe ovog projekta. “Cilj projekta je poboljšanje razumijevanja i implementacija EU principa i standarda u cilju održivog lokalnog razvoja te ostvarivanje dodane vrijednosti u proizvodnom sektoru Županije spajanjem EU tržišnih principa i lokalnih društvenih standarda i očekivanja.” (PORA, 2020.)

Očuvanjem kulture i povijesnih znamenitosti postiže se jedinstvenost i prepoznatljivost mjesta koje uvelike pridonosi u izboru posjetitelja prilikom biranja turističkih destinacija.

4.1.3. INVEST PRO – “Poticanje kapitalnih ulaganja u prekograničnom području Mađarska – Hrvatska”

Ukupna vrijednost projekta pod nazivom “INVEST PRO” iznosi 127.871,19 EUR u trajanju od 12 mjeseci. “Cilj projekta je definiranje potreba razvoja turizma u prekograničnom području prikupljanjem svih podataka o realiziranim turističkim projektima te njihova zajednička promocija.” (PORA, 2020.)

Izrada studije o potrebama turističkog razvoja u prekograničnom području na temelju istraživanja te izrada studije analize, vrednovanja i usporedbe ostvarenih turističkih investicija, edukacija za poduzetnike o upravljanju turističke tvrtke, dva studijska putovanja u regije koje su primjer dobre prakse u promoviranju i privlačenju investicija u turizmu neki su od projektnih aktivnosti. Važnost projekta za održivi turizam leži u potencijalnim stranim investicijama koje su potaknute ovim projektom.

Slika 18. Logo projekata; "Promicanje održivog razvoja prirodne baštine Općine Legrad“ (lijevo), EUQUALEN (sredina) i INVEST-PRO (desno)

Izvor: Službena stranica Regionalne razvojne agencije Koprivničko-križevačke županije (PORA)

4.2. Manifestacije poticanja održivosti

4.2.1. Podravski motivi

Podravski motivi jedna su od najvećih kulturnih manifestacija ovog dijela Europe u kojoj se održavaju iznimno atraktivni i posebni sadržaji poput sajma naivne umjetnosti, sajma starih obrta, folklora, sajma antikviteta i gastronomska ponuda podravskog kraja obogaćena delicijama od koprive. Mnogobrojne posjetitelje iz Hrvatske, ali i šire privlače brojni jedinstveni sadržaji. “Podravski motivi nastavljaju tradiciju održavanja u prirodnom ambijentu Gradskog parka gdje je postavljena najveća izložba naivne umjetonosti na otvorenom. Odnedavno je na ovoj manifestaciji uveden i „Podravski street food“ – kućice sa ponudom tradicionalnih jela kao i zaštićenih podravskih slatkih i slanih specijaliteta.” (Hrvatska turistička zajednica, 2015.)

Slika 19. Podravski motivi u Koprivnici

Izvor: Službena stranica Hrvatske turisičke zajednice

4.2.2. Renesansni festival

Renesansni festival je najveća kulturno - povijesna manifestacija na području Hrvatske. Ova manifestacija uvjeljvo prikazuje život kasnosrednjovjekovne Koprivnice kroz brojne sadržaje, 1.300 kostimiziranih sudionika, jedinstvene gastro i eno ponudu, stare zanate, nastupajuće viteške, obrtničke i muzičke skupine iz gotovo 15-ak europskih zemalja (Mađarska, Slovenija, Italija, Njemačka, Češka, Slovačka, Poljska, Francuska, Austrija i druge). Manifestacija je pravi primjer razvijanja europskog identiteta Grada i Regije. Prvih nekoliko godina ovaj festival bilježio je tek 10.000 posjetitelja dok je 2019. godine ovu četverodnevnu manifestaciju posjetilo je preko 50.000 posjetitelja, a broj posjetitelja raste iz godine u godinu. Manifestacija se održava četiri dana i večeri uz bogatu ponudu jela i pića. (Turistička zajednica Koprivnice, 2019.)

U posljednjih nekoliko godina održavanja festivala, najvažnija značajka manifestacije za održivi turizam jest zabrana korištenja plastičnih rekvizita. Također, koncept festivala utemeljen je na širenju zanata, običaja i tradicije te doprinosu međukulturalnom razumijevanju i toleranciji.

Slika 20. Renesansni festival u Koprivnici

Izvor: Službena stranica Hrvatske turisičke zajednice

4.2.3. Picokijada

Picokijada je poznata trodnevna manifestacija koja se održava od 1968. godine u gradu Đurđevcu. Prikaz i njegovanje kulturno – povijesne baštine i tradicijskog načina življenja glavna je poveznica ove manifestacije s održivom turizmom.

Ovu trodnevnu manifestaciju stvara 2.500 sudionika iz cijele regije svake godine posjeti preko 30.000 posjetitelja, dok je ove rekordne godine manifestacija zabilježila preko 45.000 posjetitelja. Glavni događaj ove manifestacije je “Legenda o Picokima”. U uvjerljivom prikazivanju spomenute legende koja se temelji na povijesnim zbivanjima iz 16. stoljeća, odnosno glazbenog događaja s izuzetnim pirotehničkim i scenskim efektima sudjeluje preko 300 glumaca amatera. Prepoznatljiva Legenda prikazuje hrabre i snalažljive ljude koji su porazili strahovitu tursku vojsku. Nakon duge okupacije grada s ciljem izgladivanja, branitelji su zadnjeg pijetla topom ispucali na turski tabor. Vjerujući da branitelji imaju hrane u izobilju, uz kletvu Ulame-bega - ime Picoka dovijeka nosili, Turci odustaju od okupacije grada. (Turistička zajednica Koprivnice, 2019.)

Slika 21. Picokijada u Đurđevcu

Izvor: Službena stranica Hrvatske turisičke zajednice

4.2.4. Križevačko veliko spravišće

Križevačko veliko spravišće je trodnevna kulturno - povijesna manifestacija i tradicijska pučka svečanost koja se održava sredinom lipnja svake godine već više od četiri desetljeća, počevši od 1968. godine, a broji preko 40.000 posjetitelja svake godine. Zasniva se na legendi iz 13. stoljeća koja govori o pomirbi križevačkih purgera i kalničkih šljivara.

“Davne 1242. godine pred najezdom tatarskih osvajača kralj Bela IV. sklonio se sa svojom vojskom pod okrilje kalničkih zidina, grada smještenog na obroncima Kalnika. Upornost tatarske vojske da prodre u unutrašnjost zidina i porazi kraljevu vojsku osujetili su kalnički seljaci koji su hrabre vojnike prehranjivali domaćim šljivama. Krepko voće dalo je kraljevim vojnicima snage da izdrže do kraja i odbiju tatarski napad. Zbog toga je Bela IV. svim seljacima koji su im pomogli dodijelio plemićke titule. Taj potez razljutio je križevačke purgere, čiji je bijes trajao godinama sve do slučajne ženidbe jednog kalničkog šljivara i purgerske djevojke. Njihova svadba bio je ključni trenutak pomirenja.

Stoga Križevčani danas izvode scenski prikaz tog događaja. Predstavom se ključevi grada predaju u ruke varoškog suca i započinje tri dana općeg slavlja.” Izložbe, nastupi domaćih i stranih puhačkih i folklornih skupina, književne večeri, prikazivanje tradicijskih zanata, obrtništva, prigorskih jela i vina, sportska natjecanja, koncerti raznih izvođača samo su neki od aktivnosti koje karakteriziraju ovu manifestaciju. (Turistička zajednica Grada Križevaca, 2018.)

Jedno od glavnih obilježja ove manifestacije, ali i održivog turizma jest očuvati originalnost destinacije, njegovati kulturno nasljeđe i tradicijske vrijednosti.

Slika 22. Križevačko veliko spravišće, Križevci

Izvor: Turistička zajednica Grada Križevaca

4.2.5. Pisanica od srca

Bojanje uskršnjih jaja pisanica i međusobno darivanje tim pisanicama je tradicionalni uskršnji hrvatski običaj. Na proljeće perad počinje nesti jaja koja u sebi skrivaju životnu snagu, a rođenje malog pilića iz jajeta simbolizira izlazak Isusa Krista iz groba, uskrsnuće i život vječni. Turistička zajednica Koprivničko - križevačke

županije, prva je pokrenula projekt izrade velikih uskršnjih jaja oslikanih u naivi (materijal poliester, visina 2,05 m, širina 1,50 m). Pisanice koje šire radost Uskrsa, krase mnoge trgove, galerije i sajamske prostore mnogih gradova poput Graza, Salzburga, Beča, Munchena, Rima i Vatikana (poklon Svetom Ocu Benediktu XVI), New Yorka, Milana, Ferrare, Bruxellesa, Praga, Budimpešte, Klagenfurta, Bogdanaca, Balatonboglara, Marseillea, Unterpullendorfa, Pečuha, Pariza, Rige, Kotora, Zagreba, Varaždina, Dubrovnika, Međugorja, Subotice, Vukovara, Koprivnice i drugih. (Turistička zajednica Koprivničko-križevačke županije, 2020.)

Ovim pisanicama slikari šire prepoznatljivost i jedinstvenost tradicije podravskog kraja, promoviraju naivno slikarstvo, hrvatsku kulturu i turizam te njeguju stare tradicijske običaje nužne za održivost.

Slika 23. Pisanica od srca u Koprivnici

Izvor: Službena stranica Koprivničko - križevačke županije

OSVRT NA DOSADAŠNJE I BUDUĆE MOGUĆNOSTI RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA U RAZMATRANOJ ŽUPANIJI

Zalaganje Koprivničko – križevačke županije u razvoju održivog turizma uvelike je vidljivo na postojećim projektima i manifestacijama kojima se nastoji poboljšati turistički proizvod, sačuvati ograničene resurse za buduće generacije, zaštiti regionalnu floru i faunu te promovirati socio-kulturni identitet i običaje lokalnih zajednica. Od projekata najviše se ističe "Promicanje održivog razvoja prirodne baštine Općine Legrad" koji prezentirajući prirodnu baštinu doprinosi društveno-gospodarskom razvoju, dok se od manifestacija izdvajaju Renesansni festival, najveća kulturno - povijesna manifestacija na području Hrvatske te Picokijada, najveća turistička manifestacija kontinentalne Hrvatske.

Prostor za napredovanje postoji u većim ulaganjima turističke zajednice u marketinškim aktivnostima koje su važne za sve vrste turizma, pa tako i za održivi turizam.

Županija ima velik potencijal u razvoju ruralnog i eko turizma, no problem je u nedovoljnoj osviještenosti stanovništva. Kako bi se rješio taj problem, potrebni su edukacijsko-obrazovni projekti i veći angažman javnih institucija za poticanje turističkih djelatnosti.

Ključno za budući razvoj jest stavljanje kulturne i prirodne baštine u funkciju razvoja održivog turizma. Potencijalna mogućnost razvoja turizma leži u uključivanju lokalnih zajednica (općina i gradova) u projekte Europske unije te korištenju nepovratnih sredstava iz europskih fondova.

5. ZAKLJUČAK

Izraz održivi razvoj pojavio se 80-ih godina radi ukazivanja međusobne povezanosti razvoja i zaštite okoliša te predstavlja uzajamnu pravednost među generacijama u uporabi sredstava. Uzajamna pravednost među generacijama označava zadovoljenje potreba današnjeg naraštaja bez narušavanja budućih naraštaja.

Turizam se kao gospodarska djelatnost u nekim segmentima ne podudara sa održivim razvojem. Održivi turizam podrazumijeva upravljanje svim resursima, na način da se zadovolje ekonomske, društvene i estetske potrebe pazeći na kulturni integritet, osnovne ekološke procese, sustave za održanje života te biološke raznolikosti. Najvažniji segment održivog je razina i način iskorištavanja obnovljivih i neobnovljivih resursa.

Koprivničko-križevačka županija ima puno potencijala za razvoj održivog turizma, naročito ekoturizma, ruralnog, avanturističkog, lovnog i ribolovnog, kulturnog i eno-gastronomskog turizma. Najvažniju turističku atrakciju predstavljaju prirodna dobra koju čine: posebni rezervati, park šume, značajni krajobrazi, spomenici prirode, spomenici parkovne arhitekture te regionalni park Mura-Drava. Također, županija posjeduje bogatu povijesno - kulturnu baštinu od koje se posebno ističu naivno slikarstvo te sakralni objekti. Ruralni turizam s naglaskom na jahački, idealna je prilika obzirom na dugu tradiciju uzgoja konja te već postojeću infrastrukturu (turistička konjička staza). Već prethodno spomenuta netaknuta priroda u kojoj stanuje bogat biljni i životinjski svijet potencijal je za razvoj umjerenog i odgovornog lovnog i ribolovnog turizma cjelogodišnjeg tipa. Na turističkom tržištu županija se predstavlja kao cjelogodišnja destinacija kroz mnoge manifestacije kao što su Podravski motivi, Pisanica od srca , Renesansni festival, Križevačko veliko spravišće, Picokijada. Najveći naglasak, županija stavlja na ciklo i eko turizam kojima je cilj smanjiti negativne utjecaje na prirodu i kulturu te povećati turističku svjest o važnosti zaštite i očuvanju okoliša.

Marketinške aktivnosti važan su element predstavljanja Koprivničko-križevačke županije na domaćem i stranom tržištu. Veliku ulogu u tome imaju udruge koje se svojim djelovanjem trude sačuvati kulturnu baštinu, tradiciju i običaje ove županije.

Ključnu ulogu u razvoju održivog turizma nosi regionalna razvojna agencija Koprivničko-križevačke županije (PORA) koja je zadužena za planiranje, organiziranje, izvođenje i nadgledanje već spomenutih projekata za održivi razvoj. Projekt “Promicanje održivog razvoja prirodne baštine Legrad” izvrstan je primjer i smjernica županiji za nadolazeće projekte.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Cooper C., Fletcher J., Fyall A., Gilbert D., Wanhill S. (2005.), *Tourism- principles and practice*, 3nd edition, England: Essex CM20 2JE
2. Črnjar M., Črnjar K. (2009.), *Menadžment održivoga razvoja, ekonomija- ekologija- zaštita okoliša*, Rijeka: Sveučilište u Rijeci
3. Škoro I., Gržinić J. (2018.), *Wellness turizam i održiva turistička politika- koraci za dionike*, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Internetski izvori:

1. Državni zavod za statistiku (2020.), dostupno na: https://www.dzs.hr/ (pristupljeno 10.04.2021.)
2. Grad Koprivnica (2019.), dostupno na: https://koprivnica.hr/ (pristupljeno 01.04.2021.)
3. Grad Koprivnica (2017.), dostupno na: https://krizevci.hr/ (pristupljeno 01.04.2021.)
4. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko - križevačke županije (2018.), dostupno na: https://www.zastita-prirode-kckzz.hr/index.php (pristupljeno 21.04.2021.)
5. Koprivničko - križevačka županija (2016., 2014., 2020.), dostupno na: https://kckzz.hr/ (pristupljeno 19.03.2021.)
6. Održivi razvoj zajednice (2012.), dostupno na: https://www.youtube.com/channel/UCCKt9y5ROxFg3gOGew1vPJg (pristupljeno: 16.03.2021.)
7. Održivi turizam Hrvatska (2021.), dostupno na: http://odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=12 (pristupljeno: 08.09.2021.)
8. Službena stranica Europske Unije (2020.), dostupno na: https://europa.eu/european-union/index_hr (pristupljeno 17.03.2021.)

9. Službena stranica Hrvatske turističke zajednice (2021.), dostupno na: https://croatia.hr/hr-HR (pristupljeno 11.05.2021.)
10. Službena stranica Republike Hrvatske - Ministarstvo turizma i sporta (2020.), dostupno na: https://mint.gov.hr/ (pristupljeno 16.03.2021.)
11. Službena stranica Regionalne razvojne agencije Koprivničko - križevačke županije (2017., 2018., 2020.), dostupno na: https://pora.com.hr/ (pristupljeno 03.05.2021.)
12. Turistička zajednica Grada Križevaca (2018.), dostupno na: https://www.tz-krizevci.hr/ (pristupljeno 09.06.2021.)
13. Turistička zajednica Koprivnice (2019.), dostupno na: https://koprivnicatourism.com/ (pristupljeno 18.06.2021.)
14. United Nations (2020.), Peace dignity and equality on a healthy planet, dostupno na: https://www.un.org/en/ (pristupljeno 17.03.2021.)
15. World Trade Organization (2015.), dostupno na: https://www.wto.org/ (pristupljeno 16.03.2021.)
16. World Wide Fund for Nature (1991.), dostupno na: https://www.worldwildlife.org/ (pristupljeno 17.03.2021.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Položaj Koprivničko-križevačke županije u Hrvatskoj 10
Slika 2. Karta zaštićenih dijelova prirode na području Koprivničko-križevačke županije 15
Slika 3. Geografsko-botanički rezervat Đurđevački pijesci (Hrvatska Sahara) 16
Slika 4. Posebni botanički rezervat Mali Kalnik 17
Slika 5. Posebni rezervat šumske vegetacije Dugačko Brdo 17
Slika 6. Posebni rezervat šumske vegetacije Crni Jarki 18
Slika 7. Posebni ornitološki rezervat Veliki Pažut 19
Slika 8. Park šuma Župetnica 19
Slika 9. Park šuma Borik 20
Slika 10. Značajni krajobraz Kalnik 21
Slika 11. Značajni krajobraz Čambina 21
Slika 12. Skupina stabala hrasta lužnjaka, Ždala 22
Slika 13. Mali zoološki lokalitet livade u Zovju 23
Slika 14. Staro Stablo pitomog kestena u Močilama, Koprivnica 23
Slika 15. Park pokraj “Osnovne škole Vladimir Nazor” (lijevo) i Park pokraj “Poljoprivredne škole” u Križevcima (desno) 24
Slika 16. Regionalni park Mura-Drava 25
Slika 17. Logo Regionalne razvojne agencije Koprivničko-križevačke županije (PORA) 30
Slika 18. Logo projekata; "Promicanje održivog razvoja prirodne baštine Općine Legrad“ (lijevo), EUQUALEN (sredina) i INVEST-PRO (desno) 33
Slika 19. Podravski motivi u Koprivnici 34
Slika 20. Renesansni festival u Koprivnici 35
Slika 21. Picokijada u Đurđevcu 36
Slika 22. Križevačko veliko spravišće, Križevci 37
Slika 23. Pisanica od srca u Koprivnici 38

POPIS TABLICA

Tablica 1. Prikaz etničkog sastava Koprivničko-križevačke županije, 2011. godina 9
Tablica 2. Usporedba BDP po stanovniku u 2013. godini 12

POPIS GRAFOVA

Graf 1. “Formula” za uspješan održivi razvoj 2
Graf 2. Prikaz tri osnovna načela održivosti koje obuhvaća održivi razvoj turizma 4
Graf 3. Demografski trendovi u KKŽ u razdoblju od 1961. do 2011. godine 8
Graf 4. Udio pojedinih djelatnosti u ukupnom prihodu gospodarstva Koprivničko-križevačke županije 13
Graf 5. Zaštićena kulturna baština..... 26
Graf 6. Ukupan broj noćenja domaćih i stranih turista u Koprivničko-križevačkoj županiji, 2016.-2020. 27

SAŽETAK

Rad se bavi pojmom i pitanjem održivosti razvoja turizma u Hrvatskoj, a naročito u Koprivničko - križevačkoj županiji. Održivi turizam uključuje strategiju razvoja koja treba uravnotežiti ekološke, socio - kulturološke i ekonomske značajke okoliša i zadovoljstvo turista. Ta strategija pomaže u traženju učinkovitog oblika turističkoga razvoja koji ne podcjenjuje resurse, pa će tako i daljnje generacije biti u mogućnosti zadovoljiti svoje turističke potrebe. Mnogobrojne manifestacije, projekti i zaštičeni dijelovi prirode kojim Koprivničko - križevačka županija zainteresira strane, ali i domaće turiste svake godine, uvelike pridonose održanju razvoja turizma. Veliki naglasak u održivom razvoju turizma stavlja se na prirodne znamenitosti te ekoturizam.

- ključne riječi: održivi turizam, zaštita resursa, razvoj turizma

SUMMARY

This paper deals with the concept and issue of sustainability of tourism development in Croatia, specificaly in Koprivnica - Križevci County. Sustainable tourism includes a development strategy that should balance the ecological, socio - cultural and economic characteristics of the environment and the satisfaction of tourists. This strategy helps to find an effective form of tourism development that does not underestimate resources, so that future generations will be able to meet their tourism needs. Numerous events, projects and protected parts of nature with which the Koprivnica - Križevci County interests foreign and domestic tourists every year, greatly contribute to maintaining the development of tourism. Great emphasis in the sustainable development of tourism is placed on natural landmarks and ecotourism.

- key words: sustainable tourism, resource protection, tourism development